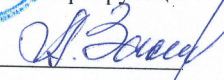

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
кафедра педагогічної та вікової психології**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 16 жовтня 2019 р.

№ 3616102019

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ЗАГАЛЬНА, ВІКОВА ТА СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

підготовки

бакалавра

спеціальності

231 – соціальна робота

освітньо-професійної програми

Соціальна робота

Програма навчальної дисципліни «Загальна, вікова та соціальна психологія» підготовки бакалавра, галузі знань 23 соціальна робота, спеціальності 231 соціальна робота, за освітньо-професійною програмою «Соціальна робота».

Розробник: Бабій М.Ф., канд.психол. наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент: Кордунова Н.О., канд. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри: Гошовський Я.О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології

протокол № 1 від 4 вересня 2019 р.

Голова науково-методичної

комісії факультету

Іванашко О.Є.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	231 соціальна робота, «Соціальна робота», бакалавр	Нормативна
		перший
Кількість годин/кредитів 180/ 6		Семестр_2-ий__
		Лекції 40 год.
		Практичні 28 год. Лабораторні ____ год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота _100_ год.
		Консультації __12__ год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Розкрити основні фундаментальні положення та закономірності психологічної науки, а також озброїти слухачів міцними теоретичними знаннями з психології, які допоможуть їм сформувати адекватну поведінку у відповідності до умов професійної діяльності.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- предмет педагогічної психології;
- онтогенез дитячої психіки;
- вплив різних видів діяльності на розвиток дитячої психіки;
- психологія поведінки людини у соціальному середовищі.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Назва змістових модулів і тем лекційних, практичних занять, консультацій та самостійної роботи	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Прак.	Консул	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Розвиток психіки в онтогенезі та механізми соціалізації					
Тема 1. Лекції: Предмет загальної психології Тема практ. заняття: Напрями, концепції, теорії загальної психології Тема для самост. р.: «Історія розвитку науки»	18	4	2	2	10
Тема 2. Лекції: «Показники та критерії розвитку психіки» Тема практ. заняття: «Фактори розвитку» Тема для самост. р.: «Методика проведення тестів у школі»	18	4	2	2	10
Тема 3. Лекції: «Пізнавальна сфера» Тема практ. заняття: «Пізнавальні процеси» Тема для самост. р.: «Роль оцінки у якості знань»	18	4	2	2	10
Тема 4. Лекції: «Навчання та виховання» Тема практ. заняття: «Інститути соціалізації» Тема для самост. р.: «Структура діяльності педагога»	18	2	4	2	10
Тема 5. Лекції: «Дошкільний період» Тема практ. заняття: «Розвиток психіки від 0-6 р.» Тема для самост. р.: «Фізіологічні зміни від 0-6 р.»	18	4	2	2	10
Тема 6. Лекції: «Шкільний період» Тема практ. заняття: «Основні новоутворення шкільного віку» Тема для самост. р.: «Причини неуспішностей»	16	4	2		10
Тема 7. Лекції: «Розвиток психіки у зрілому віці» Тема практ. заняття: «Основні новоутворення у зрілому віці» Тема для самост. р.: «Криза середніх років»	16	4	2		10
Тема 8. Лекції «Прояв психіки після 60 рок.» Тема практ. заняття: Поведінка у період старості» Тема для самост. р.: «Мудрість та особливості її прояву»	16	4	2		10
Тема 9. Лекції «Психологія спілкування» Тема практ. заняття: «Сторони	18	4	4		10

спілкування» Тема для самот. р.: «Невербальне спілкування»						
Тема 10. Лекції Психологія групи» Тема практ. заняття: «Соціалізація у групі» Тема для самот. р.: «Конформізм»	18	4	4	2	10	
Усього годин	180	40	28	12	100	

5.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Історія розвитку науки	10
2	Методика проведення тестів у школі	10
3	Роль оцінки у якості знань	10
4	Структура діяльності педагога	10
5	Фізіологічні зміни від 0-6 р.	10
6	Причини неуспішності	10
7	Криза середніх років	10
8	Мудрість та особливості її прояву	10
9	Невербальне спілкування	2
10	Конформізм	4
	Разом	86

За виконану роботу подається звіт

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Теми для написання рефератів

- 1.Наукове і практичне розуміння психічних явищ.
- 2.Зв'язок сучасної педагогічної практики з проблемами різних галузей психології.
- 3.Основні етапи розвитку психіки у тварин.
- 4.Елементарні та вищі психічні функції у людини.

- 5.Знакові системи у людини.
- 6.Пізнавальні процеси у тварин і людини.
- 7.Емоції у людини і тварин.
- 8.Прояв свідомості та безсвідомого у поведінці, психічних процесах, властивостях і станах людини.
- 9.Розвиток свідомості людини у філософських і психологічних дослідженнях.
- 10.Зв'язок відчуттів з властивостями зовнішнього та внутрішнього середовища організму.
- 11.Закони і загадки зорового сприйняття людини.
- 12.Взаємозв'язок і взаємодія різних видів пам'яті у людини.
- 13.Індивідуальні особливості та порушення пам'яті.
- 14.Уява та індивідуальна творчість.
- 15.Вплив уяви на стан організму людини.
- 16.Психологія творчого мислення.
- 17.Проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.
- 19.Засоби розвитку мислення.
- 20.Порівняльний аналіз мислення людини і ЕОМ.
- 21.Порівняльний аналіз спілкування у людини й тварин.
- 22.Значення спілкування у розвитку людини.
- 23.Розвиток спілкування у дітей. Порівняльний аналіз різних визначень особистості.
- 24.Класифікація та зміст теорій особистості.
- 25.Умови і фактори нормального та аномального розвитку особистості.
- 26.Культурно-історичний підхід до вивчення особистості.
- 27.Специфіка людської діяльності.
- 28.Психічні процеси як форми діяльності.
- 29.Становлення вищих психічних функцій в процесі діяльності.
- 30.Розвиток діяльності людини в філо- та онтогенезі.
- 31.Механізми формування діяльності людини.
- 32.Емоції і людські взаємостосунки.
- 33.Емоції і сучасна художня творчість.

34. Емоції і особистість.
35. Основні напрямки розвитку волі.
36. Теоретичний аналіз вольової дії.
37. Становлення вольової регуляції поведінки у дітей.
38. Індивідуальний стиль діяльності і темперамент.
39. Особистість і темперамент.
40. Типологія та формування характеру.
41. Місце характеру в загальній структурі особистості.
42. Природа індивідуальних різниць у здібностях людини.
43. Генотип, властивості нервової системи і здібності.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з одного змістового модуля та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ (табл. 4). У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 36 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 4 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 4

Поточний контроль (мах = 40 балів)										Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3			
Змістовий модуль 1										ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10				
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	30	30	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	

75 - 81	С		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте дети!: Пособие для учителей. / Ш.А. Амонашвили -М.: Просвещение, 1988. - 208 с./
2. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. / Б.Г. Ананьев -СПб.: Питер, 2001. - 272 с. - (Серия “Мастера психологии”).
3. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание./ Р.Бернс - М.: Прогресс, 1986. - 422 с. .
4. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. / Л.И. Божович- М.: Просвещение, 1968. - 464 с.
5. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогики. Курс лекций./Е.И. Бондарчук, Л.и. Бондарчук – К.: Вища школа, 1999.-316 с.
6. Буянов М.И. Ребенок из неблагополучной семьи: Записки дет-ского психиатра./ М.И. Буянов. - М.: Просвещение, 1988. - 207 с.
7. Возрастные особенности психического развития детей // Под ред. И.В.Дубровиной, М.И.Лисиной. - М.: АПН СССР, 1982. -164 с.
8. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования. / Л.С. Выготский. -М.: АПН РСФСР, 1956. - 520 с.
9. Гальперин П.Я. Психологические проблемы учеб-ной деятельности школьника. / П.Я. Гальперин, А.К. Маркова - М.: МГУ, 1977. - 125 с.
10. Гончарук П.А. Психологія навчання. / П.А. Гончарук- К.: Радянська школа, 1986. - 186 с.
11. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. / В.В. Давыдов- М.: Педагогика, 1986. - С. 38-78; 132-145.
12. Добрович А.В. Учителю о психологии и психогигиене обще-ния. / А.В. Добрович - М.: Просвещение, 1987. - 207 с.
13. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. / В.Н. Дружинин– СПб.: Питер, 2002. – С. 183-199, 281 – 322.
14. Дубровина И.В. Особенности обучения и психического развития школьников 13-17 лет. - М.: Педагогика, 1988. - 192 с.

15. Елканов С.Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя. / С.Б. Елканов - М.: Просвещение, 1989. - 189 с.
16. Заброцький М.М. Вікова психологія / М.М. Заброцький - К.: МАУП, 1998. - 92 с.
17. Захаров Н.Н. Профорієнтація школьників. / Н.Н. Захаров – М.: Просвещение, 1989. – 192 с.
18. Зеньковский В.В. Психология детства. / В.В. Зеньковский– М.: Академия, 1995. – 345 с.
19. Зюбин Л.М. Психология воспитания. / Л.М. Зюбин – М.: Высш. шк., 1991. – 96 с.
20. Ильясов И.Й. Структура процесса учения. / И.Й. Ильясов– М.: МГУ, 1986. – 198 с.
21. Казанская В.Г. Педагогическая психология. / В.Г. Казанская.- СПб.: Питер, 2003. – 366 с. – (Серия “Краткий курс”).
22. Ковалев С.В. Подготовка старшеклассников к семейной жизни. / С.В. Ковалев– М.: Просвещение, 1991. –143 с.
23. Ковальов А.Г. Самовоспитание школьников. / А.Г. Ковальов– М.: Просвеще-ние, 1977. – 157 с.
24. Коломинский Я.Л. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста./ Я.Л. Коломинский, Панько У.А. – М.: Просвещение,1988. – 190 с
25. Кон И.С. Психология ранней юности. / И.С. Кон– М.: Просвещение, 1989. – 254 с.
26. Кононенко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості. / О.Л. Кононенко. – К.: Освіта, 1998. – 255 с.
27. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. /Г.С. Костюк– К.: Радянська школа, 1989. – 608 с.
28. Котирло В.Л. Початковий період у навчанні школярів./ В.Л. Котирло – К.: Знання, 1985. – 48 с.
29. Крайг Г. Психология развития./ Г.Крайг – СПб.: Питер, 2002. – С. 13-56.
30. Кулагина И.Ю. Возрастная психология. / И.Ю. Кулагина– М.: УРАО, 1997. – 176 с.
31. Леви В. Нестандартна дитина./ В.Леви – К.: Радянська школа, 1991. – 256с.
32. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность./ А.Н. Леонтьев – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
33. Лешли Дж. Работать с маленькими детьми: поощрять их развитие и решать проблемы. / Дж. Лешли– М.: Просвещение, 1991. – 221 с.
34. Лисина М.И. Проблемы онтогенеза общения./ М.И. Лисина – М.: Педагогика, 1986. – 143 с.
35. М'ясоїд П.А.. Загальна психологія. / П.А. Мясоїд– К.: Вища школа, 2001. 487 с.
36. Майерс Д. Социальная психология. / Д.Майерс– СПб.: Питер, 2002. – С. 619-640.
37. Максименко С.Д.. Общая психология. / С.Д. Максименко– М.: “Реал-бук”, К.: “Ваклер”, 1999. – 528 с.

38. Манова-Томова В. Психологічна діагностика раннього віку./ В. Манова-Томова – К.: Вища шк., 1978. – 165 с.
39. Маркова А.К. Формирование мотивации учения./ А.К. Маркова, Г.А. Матис., А.Б. Орлов– М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
40. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество./ В.С. Мухина – М.: Академия, 1998. – 456 с.
41. Мясищев В.Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека // Психологическая наука в СССР. / В.Н. Мясищев– М.: АПН РСФСР, 1960. – Ч. 2. – С. 110-125.
42. Немов Р.С. Психология. / Р.С. Немов– М.: Просвещение, 1995. - 547 с.
43. Немов Р.С. Психология: В 3 кн. / Р.С. Немов – М.: ВЛАДОС, 1998. – Кн. 2. – 608 с.
44. Овчарова Р.В. Практическая психология в начальной школе./ Р.В. Овчарова – М.: ТЦ “Сфера”, 1998. – 240 с.
45. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности: Кн. для учителя. / Ю.М. Орлов – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.
46. Особенности психического развития детей 6-7-летнего возраста // Под ред. Д.Б.Эльконина, А.Л.Венгера. – М.: Педагогика, 1988. – 136 с.
47. Психологические проблемы учебной деятельности школьников // Под ред. В.В.Давыдова. – М.: Советская Россия, 1977. – 310 с.
48. Психология современного подростка // Под ред. Д.И.Фельдштейна. – М.: Педагогика, 1987. – 240 с.
49. Ранняя профилактика отклоняющегося поведения учащихся // Под ред. В.А.Татенко, Т.М.Титаренко. – К.: Радянська школа, 1989. – 128 с.
50. Рувинский Л.И. Самовоспитание личности./ Л.И. Рувинский – М.: Просвещение, 1984. – 138 с.
51. Савчин М. Педагогічна психологія –/ М. Савчин. Дрогобич: “Відродження”, 1998 – 142 с.
52. Сергеев К.К. Психология рационального воспитания. / К.К. Сергеев– Херсон, 1989. – 88 с.
53. Смелкова З.С. Педагогическое общение. / З.С. Смелкова – М.: Флинта: Наука, 1999. – 232 с.
54. Смирнов М.И. Психологические проблемы личности школьника и её формирование. / М.И. Смирнов– Киров: КГПИ, 1990. – 75 с.
55. Талызина Н.Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников: Книга для учителя. / Н.Ф. Талызина. – М.: Просвещение, 1988. – 175 с.

56. Уотсон Дж. Бихевиоризм // Хрестоматия по истории психологии. / Дж. Уотсон – М.: Просвещение, 1980. – С. 34-44.
57. Фельдштейн Д.И. Психология развития личности в онтогенезе. / Д.И. Фельдштейн – М.: Педагогика, 1989. – 208 с.
58. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии: Работы сов. психологов периода 1946-1980 гг. // Под ред. И.И.Ильсова, В.Я.Ляудис. – М.: Просвещение, 1981. – С. 560.
59. Чепелева Н.В. Психологічна культура майбутнього вчителя./ Н.В. Чепелева – К.: Знання, 1989. – 32 с. – (Сер. 7 „педагогічна”, № 8).
60. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс. / О.А. Шаграева – М.: ВЛАДОС, 2001. – 368 с.
61. Эльконин Д.Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте. / Д.Б. Эльконин // Вопросы психологии. - 1971. - №4. - С. 6-20.
62. Эриксон Э. Детство и общество./ Э. Эриксон - СПб.: Ленато, АСТ, 1996. -592 с.

9. Питання до заліку

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУУ

1. Предмет, задачі,
2. Принципи психології.
3. Галузі психології.
4. Методи дослідження.
5. Вікова періодизація.
6. Почуття та воля у ранньому дитинстві.
7. Фізіологічні зміни у віці немовля.
8. Мозок і психіка. Рефлекторна природа психіки.
9. Принципи вікової періодизації.
10. Свідоме і без свідоме. Структура свідомості.
11. Структура діяльності.
12. Характеристика основних видів діяльності.
13. Уміння. Звичка та шляхи їх формування.
14. Навичка. Перенос навичок.
15. Потреби. Види потреб.
16. Спілкування. Види спілкування
17. Орієнтувальний рефлекс у ранньому дитинстві.

18. Мовні засоби спілкування
19. Немовні засоби спілкування.
20. Роль ровесників у формуванні особистості дошкільника.
21. Роль батьків у формуванні особистості дошкільника.
22. Процеси після народження.
23. Прояв безумовних рефлексів після народження.
24. Механізми взаємосприйняття.
25. Група. Великі і малі групи.
26. Прояв умовних рефлексів після народження.
27. Диференціація в групах і колективах.
28. Параметри готовності до школи.
29. Розвиток пізнавальної сфери від 3-7 років.
30. Види лідерства.
31. Розвиток пізнавальної сфери від 0-1 р.
32. Розвиток пізнавальної сфери від 1-3р..
33. Структура особистості.
34. Свідомі мотиви
35. Несвідомі мотиви.
36. Розвиток мови у дошкільному віці.
37. Види образів Я.
38. Компоненти образу Я.
39. Увага. Види уваги.
40. Властивості уваги.
41. Провідна діяльність від 3-7 р.
42. Властивості відчуттів.
43. Провідна діяльність від 1-3р.
44. Види відчуттів.
45. Сторони сприймання.
46. Провідна діяльність від 0-1 р. .
47. Сприймання простору, часу і руху.
48. Усвідомлення власного Я та криза трьох років.
49. Види пам'яті.
50. Механізми пам'яті
51. Розвиток мови від 1-3 р.
52. Індивідуальні особливості пам'яті.
53. Мислення. Властивості мислення.

54. Логічні форми мислення.
55. Види мислення.
56. Операційний склад мислення.
57. Розвиток мови від 0-1р.
58. Способи синтезу фантастичних образів.
59. Види уяви.
60. Види емоційної прив'язаності.
61. Страхи у віці немовля.
62. Воля. Функції волі.
63. Структура вольового акту.
64. Вплив соціальних факторів на розвиток нервової системи..
65. Почуття. Функції почуттів.
66. Дія біологічних факторів на розвиток нервової системи до народження.
67. Показники розвитку.
68. Форми переживання почуттів.
69. Вищі почуття.
70. Фактори розвитку .
71. Характеристика основних типів темпераменту.
72. Характер. Природа характеру.
73. Акцентуація характеру.
74. Структура характеру.
75. Сфери прояву характеру.
76. Здібності. Природа здібностей.
77. Структура здібностей.
78. Причини появи вікової психології.